

Commissie voor de
milieueffectrapportage

MIRT-verkenning Varik-Heesselt

Toetsingsadvies over de notitie Kansrijke Oplossingsrichtingen

12 mei 2017 / projectnummer: 3137

1. Advies over notitie kansrijke oplossingsrichtingen

De provincie Gelderland, waterschap Rivierenland, gemeente Neerijnen ('de regio') en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu willen de hoogwaterveiligheid in het Waalgebied aanpakken. De initiatiefnemers willen in één MIRT verkenning¹ komen tot één voorkeursalternatief voor de verdere uitwerking. Met het oog op de besluitvorming wordt een MER opgesteld in verschillende stappen². Als tussenstap is een aantal kansrijke oplossingsrichtingen geselecteerd in de 'Notitie kansrijke oplossingsrichtingen'.

In dit tussentijdse advies geeft de Commissie voor de m.e.r. haar oordeel over de milieu-informatie die aan de basis ligt van de keuze van kansrijke oplossingsrichtingen. Verder geeft de Commissie een aantal aandachtspunten voor de verdere uitwerking in het Globale MER. In dit advies wordt niet herhaald wat in het advies inzake de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is opgenomen; dit eerdere advies blijft relevant voor de verdere uitwerking van het MER.

Trechtering tot dit plangebied

De Notitie kansrijke oplossingsrichtingen kent een breed geformuleerde doelstelling, maar benoemt ook twee grote planonderdelen om bij te dragen aan deze doelstelling. Dit zijn de dijkversterking Tiel-Waardenburg en de Nevengeul Varik-Heesselt. De Commissie adviseert in het MER goed te onderbouwen welke (milieu)argumenten aan de keuze voor deze planonderdelen ten grondslag liggen. Voor deze onderbouwing kan geput worden uit de onderbouwing voor eerdere besluiten, zoals de opname van de nevengeul in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro, 2017) en het voorkeursalternatief uit de structuurvisie Waalweelde West. Voor de dijkversterking zijn dat de rapporten die ten grondslag liggen aan het afkeuren van het dijktraject.

Geef bij deze onderbouwing aan waarom de locatie van beide planonderdelen logisch is. Onderbouw dit in elk geval voor:

- **Hoogwaterveiligheid** A) de grondslag voor de dijkversterking Tiel-Waardenburg zelf. B) de noodzaak van de bijdrage van beide planonderdelen aan de totale opgave voor hoogwaterveiligheid in het Waalgebied. Geef aan waarom dit de beste locatie voor de ingrepen is en waarom andere ingrepen in het studiegebied afvallen.
- **Natura 2000-gebieden** De natuur in het plangebied is veelal beschermd, wat met name geldt voor het Natura 2000-gebied Rijntakken. In beginsel zijn handelingen niet toegestaan die conflicteren met de instandhoudingsdoelstellingen (hierna doelen) van dit gebied, met name de doelen die nu al niet worden gehaald. De Commissie verwacht dat het bij alle oplossingsrichtingen uit de notitie een lastige opgave zal zijn om aantasting van de natuurlijke kenmerken uit te sluiten. Een project kan bij aantasting alleen doorgaan

¹ In het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) worden opgaves die door Rijk en regio samen onderkend zijn uitgevoerd. Het MIRT kent een aantal stappen van verkenning, planuitwerking tot en met realisatie, inclusief de bijbehorende beslistmomenten. Dit MER wordt opgesteld te behoeve van de MIRT verkenning. Op basis van deze verkenning wordt een voorkeursbesluit door de minister van Infrastructuur en Milieu in een MIRT2 besluit vastgelegd. Het MIRT en zijn besluiten zijn geen formele instrumenten waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.

² Eerst is een notitie Reikwijdte en detailniveau opgesteld. Vervolgens is een notitie Kansrijke Oplossingsrichtingen opgesteld om een keuze te maken voor een beperkt aantal verder uit te werken alternatieven. Deze stap ligt nu voor. Hierna volgen nog een globaal MER waarin een keuze wordt gemaakt voor een voorkeursalternatief, en een project-MER voor de uitwerking van dit voorkeursalternatief.

als de ADC-toets in de volgende volgorde wordt doorlopen: 1) zijn er geen Alternatieven? ja→ 2) zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang? ja→ 3) worden de nodige Compenserende maatregelen getroffen? Bij stap 1 geldt op grond van de Wet natuurbescherming dat als er aantasting plaatsvindt, een alternatief met minder gevolgen voor de doelen voorrang krijgt.

Indien (na mitigatie) aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet kan worden uitgesloten dan dient dus te worden onderbouwd waarom er geen alternatieve ingrepen mogelijk zijn die hetzelfde doel bereiken met minder nadelige gevolgen voor het Natura 2000-gebied.

Oordeel over keuze kansrijke oplossingsrichtingen: grove zeef

De Notitie Kansrijke oplossingsrichtingen is prettig leesbaar en voorzien van duidelijke illustraties; daardoor is het een overzichtelijk document. Uit 19 mogelijke oplossingsrichtingen zijn op basis van selectiecriteria drie kansrijke oplossingsrichtingen gekozen. Deze worden verder uitgewerkt in het Globale MER. Het gaat om de volgende 'alternatieven':

- 1) alleen dijkversterking;
- 2) dijkversterking+hoogwatergeul;
- 3) dijkversterking+rivierverruiming.

Deze selectie is voornamelijk op basis van expert judgement en op een tamelijk hoog abstractieniveau uitgevoerd. Volgens de Commissie is dit in deze fase een passend detailniveau en is de selectie logisch en navolgbaar uitgevoerd. Voor belangrijke aspecten als hoogwaterveiligheidsopgave, landschap en natuur zijn de hoeken van het speelveld bovendien met deze oplossingsrichtingen goed in beeld te brengen. In de notitie worden dus geen oplossingen of alternatieven met minder milieugevolgen over het hoofd gezien. Dit aspect is ook voor een eventueel uit te voeren ADC-toets van belang. De Commissie adviseert om in de nadere uitwerking één variant uit te werken die zich richt op het minimaliseren van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied. Zie ook pagina 3 van dit advies.

Het valt de Commissie op dat er een '**vierde alternatief**' (hoogwatergeulen Tiel-Neerijnen/Heesselt) is toegevoegd aan de drie uit te werken alternatieven. De Commissie adviseert dit vierde alternatief nu reeds naast de criteria uit de 'groe zeef' te leggen. Ook voor dit alternatief geldt dan dat als de beoordeling op deze criteria negatief scoort, het alternatief niet verder uitgewerkt hoeft te worden.

Aandachtspunten voor de verdere uitwerking in het globale MER: fijnere zeef

In de verdere uitwerking van de kansrijke oplossingsrichtingen, worden de opgave voor de hoogwaterveiligheid en de milieueffecten in meer detail uitgewerkt. De Commissie heeft hierbij nog enkele aandachtspunten:

- **Opgave, uitgangspunten en varianten** De doelstelling van het project is het op orde brengen van de hoogwaterveiligheid. In de nieuwe normering moet hiervoor uitgegaan worden van de *kans op een overstroming*. Uit de Notitie Kansrijke oplossingsrichtingen kan de Commissie nog niet duidelijk opmaken welke uitgangspunten voor de berekeningen zijn gekozen bij het bepalen van de omvang van de versterkingsopgave. Denk hierbij aan het gekozen klimaatscenario en de tijdsperiode die bij het ontwerp van de waterkeringen wordt beschouwd. Het is uiteraard van belang om te beoordelen hoe gevoelig de omvang van de opgave is voor de keuze van deze uitgangspunten.

Als de hoogteopgave zeer klein blijkt, dan kan het zo zijn dat varianten 8a en 8b meer

waterstand-verlaging bieden dan nodig is, dat er bij alle alternatieven en varianten minder dijkverhoging nodig is of dat dijkverhoging zelfs in het geheel kan worden voorkomen bij waterstandsverlaging. Mocht de hoogteopgave echter relatief groot zijn, dan kan het zo zijn dat er bij alle alternatieven en varianten sprake is van dijkverhoging met bijbehorende landschappelijke effecten. Dit illustreert dat een goed beeld van de hoogteopgave van belang is voor de afweging van alternatieven en varianten. De gevoeligheid van de milieueffecten van de alternatieven en varianten voor gekozen technische uitgangspunten kan met een scenarioanalyse worden onderzocht.

- **Nieuwe dijkkring** Bij de aanleg van een hoogwatergeul ontstaat een relatief klein bedijkt gebied. Dit gebied zal niet meer direct getroffen kunnen worden door overstromingen vanuit de andere dijktrajecten van dijkkring 43 (de Betuwe en de Tieler- en Culemborgwaardes). Daar staat echter tegenover dat de stijgsnelheid en de uiteindelijke waterdiepte relatief groot zullen zijn indien de waterkering van het kleine dijkkringgebied zou bezwijken. In het geval van een overstroming is het gevaar voor mens en dier en de kans op schade dus groter. De Commissie adviseert daarom in het globale MER nadrukkelijk aandacht te besteden aan het overstromingsrisico.³
- **Beschermde natuur** De Commissie verwacht dat dit aspect bij de verdere uitwerking van de alternatieven een belangrijk aandachtspunt wordt. Werk daarom één variant uit, bijvoorbeeld variant 3b, die zich richt op het minimaliseren van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied, ook met het oog op de eventuele ADC-toets. Tegelijkertijd blijft voldoende toetsing van de alternatieven aan het doelbereik belangrijk om te kunnen beoordelen of alternatieven en varianten uit het oogpunt van hoogwaterveiligheid realistisch zijn.
- **Landschap** Het valt de Commissie op dat de grote ingreep van een nevengeul in de notitie in beeld gebracht wordt vanuit de lucht; het is niet duidelijk of en hoe het verband tussen de structuren op kaart vanaf ooghoogte waargenomen kan worden. Kies daarom niet (alleen) voor vogelvlucht maar voor standpunten op ooghoogte vanuit woonkernen en (toeristische) routes.

De Commissie wijst in dit verband nogmaals op het advies voor Reikwijdte en Detailniveau. Hierin wordt aandacht gevraagd voor de effecten op landschap en cultuurhistorie van de verschillende alternatieven op regionaal niveau. Het gaat er daarbij vooral om hoe een min of meer gewone dijkverbetering enerzijds en de aanleg van een geul anderzijds, zich als landschappelijke ingrepen tot elkaar verhouden.

Bij ingrepen die grote en onomkeerbare effecten hebben op hun omgeving, is het van belang de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden ook los te beschouwen van eventuele positieve effecten van het voornemen, ook in de samenvatting. Dit omdat anders uit de dan resulterende neutrale of licht negatieve score in de effectbeoordeling ten onrechte de indruk kan ontstaan, dat er geen veranderingen plaatsvinden.

De Commissie adviseert bovenstaande punten bij de nadere uitwerking van het globale MER, en de keuze voor het voorkeursalternatief, te betrekken.

³ In het kader van het bovenstaande wordt opgemerkt dat de overstromingskansnormen uit het wetsvoorstel (onder andere) berusten op een maximaal lokaal individueel risico van 10^{-5} per jaar. Ook wordt in de voorgenomen wijziging van artikel 7.24, lid 5b van de Waterwet gesteld dat zogenaamde slimme combinaties een 'vergelijkbaar beschermingsniveau' moeten opleveren.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: de provincie Gelderland, de gemeente Neerijnen, het ministerie van Infrastructuur en Milieu en het waterschap Rivierenland

Bevoegd gezag: de provincie Gelderland

Besluit: vaststellen of wijzigen van een bestemmingsplan, provinciaal inpassingsplan of Projectplan Waterwet.

Categorie Besluit m.e.r.: D09, D03.2

Activiteit: De provincie Gelderland, waterschap Rivierenland, gemeente Neerijnen en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu willen de hoogwaterveiligheid van de Waal in het gebied op orde brengen met een 'samenspel' van dijkverbetering en rivierverruiming. Daarnaast is waterschap Rivierenland in 2015 gestart met een verkennend onderzoek naar de dijkverbetering Tiel – Waardenburg.

Bijzonderheden: Voor de maatregelen wordt één MIRT-verkenning uitgevoerd om de komen tot een voorkeursbesluit. Afhankelijk van dit besluit volgt hierna nog een Provinciaal InpassingsPlan (PIP), bestemmingsplan (BP) of Projectplan Waterwet. Het MER wordt daarom in 2 delen opgesteld; deel A (globaal MER) ter onderbouwing van de MIRT-voorkeursbeslissing. Deel B (specifiek MER) ter onderbouwing van PIP, BP of een Projectplan Waterwet; aan dit besluit zal uiteindelijk zowel deel A als deel B van het MER ten grondslag liggen.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 15 juni 2016

Aankondiging start procedure: 19 juli 2016

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 21 juli 2016 t/m 2 september 2016

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 30 september 2016

Aanvraag tussentijds toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 13 maart 2017

Tussentijds toetsingsadvies uitgebracht: 12 mei 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. dr.ir.drs. R.B. Jongejan

dhr. drs. M.A. Kooiman

mw. drs. W. Smal (secretaris)

dhr. mr. C.Th. Smit (voorzitter)

dhr. ing. R.L. Vogel

dhr. drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt

de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3137](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

